

מה הסיכוי שבג"ץ יפסול את החוק לצמצום עילת הסבירות?

אברהם בלון

אם יעבור החוק לצמצום עילת הסבירות ללא הסכמה, במחנה המתנגד לחוק כבר מצהירים כי יעתרו נגדו לבג"ץ. הראשונה להודיע היא לשכת עורכי הדין, באמצעות עו"ד נדב ויסמן. עם זאת, עתירה שכזאת אינה עתירה לביטול חוק רגיל. חוק הסבירות הוא התיקון הרביעי לחוק יסוד "השפיטה", ובישראל, על פי פסיקת בג"ץ, לחוקי יסוד יש מעמד חוקתי על-חוקי, כלומר מעמד גבוה משל חוקים רגילים.

לעמדת משפטנים שמרנים שעמם שוחחנו, גם אם לבג"ץ יש סמכות לפסול חוקים רגילים, אין לו סמכות לפסול חוקי יסוד. לשיטתם, אם בית המשפט יכול לפסול תיקון לחוק יסוד המגביל את סמכותו, מהי הרלוונטיות של הכנסת? בתי המשפט יוכלו לעשות מה שהם רוצים, ונציגי העם לא יוכלו לעצור זאת. בלי חוקה, אין לבית המשפט סמכות לפסול חוקים. לעומתם, משפטנים ליברלים סבורים, כי לא ניתן לאפשר לכנסת לחוקק כל העולה על רוחה במסגרת חוקי היסוד, וכי בית המשפט העליון צריך

להיות שומר הסף, שימנע את השימוש לרעה של הכנסת בכוחה. לדברי פרופ' יניב רוזנאי ממרכז רובינשטיין לאתגרים חוקתיים באוניברסיטת רייכמן, ממובילי דוקטרינת התיקון החוקתי שאינו חוקתי, "יש שלוש עילות להתערבות בית המשפט בחוק הסבירות, שיכולות להביא לביטולו. הראשונה היא תיקון חוקתי שאינו חוקתי. בית המשפט קבע בעבר, שהכנסת לא מוסמכת לשלול את מאפייני הליבה של מדינת ישראל כיהודית ודמוקרטית. השאלה, האם בית